

Verslag 98e vergadering ARO, 30 januari 2024

<i>Voorzitter:</i>	de heer H. ter Heegde
<i>ARO-leden:</i>	de heer B. Kuipers, de heer M. Holvoet, mevrouw M. Kok, mevrouw M. Peters, mevrouw M. Walda, de heer M. Willemsen, de heer P. Veen
<i>Secretaris:</i>	de heer K. Kingma (secretaris, verslag)
<i>Ondersteuning:</i>	de heer M. Veldkamp (provincie Noord-Holland, BEL/IOT)

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom.

Ingekomen post: *Zienswijze Plan van 52 woningen achter de Dr. Nuijensstraat 22 in Westwoud*.
De commissieleden hebben kennisgenomen van de inhoud.

2. Algemene punten en voorbespreking agenda (niet openbaar gedeelte)

Het verslag van de 97e ARO-vergadering van 28 november 2023 wordt vastgesteld.

Het aangepaste plan *Realisatie regelstation Zuid-Eierland, Postweg naast nummer 130a De Cocksdoorp, gemeente Texel* wordt besproken. Zoals in het bijbehorende verslag vermeld heeft de ARO de aanvrager gevraagd te laten weten wat met het advies is gedaan en welk beeld dat oplevert. De commissie constateert dat er nauwelijks is gereageerd op de opmerkingen.

De commissie bespreekt de nota *Positie ARO in relatie tot de inwerkingtreding Omgevingswet*. In deze nota wordt de positie van de ARO geschetst in het licht van de Omgevingswet. De huidige werkwijze wordt beschreven en er worden een aantal mogelijkheden voor de rol, positie en werkwijze van de ARO verkend in de toekomst.

3. Vispassage en gemaal bij Spuisluis Oostoever, Oostoeverweg, gemeente Den Helder

Aanwezig bij dit agendapunt: Frits op ten Berg (beleidsmedewerker gemeente Den Helder), mevrouw M. Ursem (hoogheemraadschap HHNK), de heer M. de Gier (KBNG architecten)

Mevrouw Ursem geeft een toelichting op het plan. Het gemaal is onderdeel van het project ter verbetering van de natte infrastructuur. Het project heeft tot doel de vismigratie en de visdiversiteit te verbeteren tussen de Waddenzee, de Amstelmeerboezem en het IJsselmeer.

Bij de oostoever is er een goede mogelijkheid om een brakwatergebied te realiseren door het inlaten van extra zout water, via de nieuw te bouwen vispassage. Om het goed beheersbaar te doen, zonder dat het water verderop in de boezem van het Amstelmeer zouter wordt, is naast de spuisluizen ook een extra gemaal nodig. Het gemaal is op termijn ook nodig om de gevolgen van de klimaatontwikkeling en de zeespiegelstijging beheersbaar te houden.

De heer de Gier geeft een nadere toelichting op het ontwerp. Het ensemble (spuisluizen, vispassage & gemaal) is gelegen op de kop van het Balgzandkanaal, in de oksel tussen dijk en munitiedepot en is gelegen onder de aanvliegroute van vliegveld de Kooy. Op deze plek is vanaf de dijk een vrij zicht van 360° mogelijk. De Balgzanddijk is één van de ruimtelijke dragers in de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie. De ambitie is om met het nieuwe gemaal geheel onder de kruin van deze dijk te

blijven en het uitzicht en de openheid op de locatie in stand te houden.

De locatie vormt een schakel tussen een te realiseren langzaam verkeersroute tussen de naastgelegen wijk en het Natura 2000 gebied, de groene verbinding ten zuiden van Nieuw den Helder en de Schooten. Het is tevens de dilatatie tussen het Marineterrein en het bedrijventerrein Oostoever. Met het ontwerp voor het gemaal wordt vanuit het hoogheemraadschap HHNK beoogd deze ontwikkeling te faciliteren. Er is gekozen voor een ontwerp dat ondergeschikt is aan de bestaande dijk met een uiterlijk vergelijkbaar met het bestaande gemaal. Het oorspronkelijke gemaal heeft door de noodzakelijke verhoging tot deltahoogte een gelaagde opbouw gekregen, die in de uitbreiding wordt overgenomen. Een deel van het gemaal komt boven de weg uit, maar het grootste deel van de installaties bevindt zich onder de weg en in de dijk. De vispassage vormt een soort dilatatie tussen het oude en het nieuwe gemaal.

De ARO dankt mevrouw Ursem en de heer de Gier voor hun heldere toelichting. De ARO waardeert de heldere analyse van de locatie en de keuze om het landschap leidend te laten zijn. De ARO waardeert de keuzes die gemaakt zijn. Niet een ruimtelijk statement, maar een ondergeschikte ingreep. Wel heeft de ARO nog een aantal vragen.

In de presentatie wordt in de analyse getoond hoe deze plek zich verhoudt tot het hele routestelsel rond den Helder. In het ontwerp is dit nog niet echt zichtbaar. Een soort reflectie op het ontwerp vanuit het grotere perspectief ontbreekt. Hoe voegt het zich in het grotere landschappelijk geheel, ook als het gaat om de recreatieve structuur. Een van de uitgesproken ambities is om op deze plek de natuur beter ervaarbaar te maken, maar het is nog onduidelijk hoe dit vorm krijgt in het ontwerp. Ook het ecologische aspect van het project blijft onderbelicht. De vispassage vormt een belangrijke schakel in de belangrijke ecologische verbinding, terwijl het oogt als een standaard kunstwerk. Daar zou je meer van kunnen laten zien in de landschappelijke inpassing van het complex, ook in de vormgeving. De vismigratierivier in de Afsluitdijk is natuurlijk van een heel andere schaal, maar daar is wel een beleving van gemaakt, terwijl het hier toch een smalle dilatatievoeg is. Door die functie meer expressief te maken wordt de beleefbaarheid vergroot. Over de vormgeving en de inpassing: het oorspronkelijke gemaal is opgespannen tussen twee schuin aflopende wangen. Een daarvan is er nog, de andere is nu vervangen door een rechte betonnen wand, waardoor het complex minder gehecht wordt aan de andere oever. Met het verdwijnen van de damwand-constructie aan de ene kant oogt het resterende deel als een incident en ontstaat er een tweedeling. De dijk is de hoofdzaak en daar is nu een element in geplaatst, maar in wezen moet die dijk als geheel doorgaan. De aansluiting op de dijkprofielen, die eigenlijk de belangrijkste elementen in dit gebied zijn, is een opgave voor een landschapsarchitect.

De heer de Gier reageert op de opmerkingen van de commissie.

Hij benadrukt dat het ontwerp nog in ontwikkeling is en ervoor gekozen is om in een vroeg stadium te overleggen met de ARO. Daarom is ook de gemeente Den Helder in vroeg stadium bij de plannen betrokken. Er zijn echter strijdige belangen. Het hoogheemraadschap moet zorgen voor waterkwaliteit, de veiligheid van de dijken en de vispassage. Maar dit project heeft een grotere potentie. Dat probeert het ontwerpsteam voor elkaar te krijgen door in ieder geval een aanzet te geven aan de ontwikkelingen langs de zuidzijde van Den Helder. Op dit moment wordt er nog gewerkt aan het inpassen van de recreatieve structuur. Hierover worden gesprekken gevoerd met de gemeente Den Helder om te kijken hoe aangehaakt kan worden op de ontwikkelingen die zij in gang zetten. Geprobeerd wordt om ook de schakel met de ecologische verbinding duidelijk te maken door een verbinding te maken langs het bestaande industrieterrein Oostoever, om zo de ecologische en recreatieve routes goed op elkaar aan te laten sluiten. Over de ontstane tweedeling: de projectgrens loopt over het midden van het complex. Over de vormgeving van de vispassage: deze is van een heel

andere orde dan de visrivier in de Afsluitdijk. De passage staat eens in de 3 dagen een uur open. De bovenzijde van het gemaal bevindt zich op 7.80 m. + NAP en het water beweegt zich tussen min 80 cm. en plus 80 cm., dus het dijkniveau ligt 7 m. boven het waterniveau. Dat is een hele diepe schacht om in af te dalen. Er wordt wel gezocht naar middelen om de aanwezigheid van de vispassage leesbaar en invoelbaar te maken, o.a. een afwijkende materialisering van deze zone en een pad ernaartoe.

De ARO reageert op de nadere toelichting.

De ecologische inbedding roept toch nog vragen op. In het deel van het kanaal waar getijdenwerking ontstaat, komen misschien ook vis-opgroeiplaatsen. Dat ligt buiten het ontwerp van het kunstwerk, maar het zou een hele bijzondere toevoeging aan de beleving van het gehele project zijn: er wordt niet alleen getij binnengehaald, maar er worden ook nieuwe ecotopen gecreëerd. Dat hoort bij de beleving van het gebied naast die van het kunstwerk.

Het trekken van de projectgrens op de grens van oud en nieuw roept vragen op. Landschap Noord-Holland geeft samen met Waddenvereniging rondleidingen op het Kuitje, waarbij ook over het gemaal gelopen wordt om een blik op het wad te werpen. De inrichting van bestaande spuisluis maakt een onderdeel uit van deze wandeling. Dit pleit ervoor om ook de oostzijde en de bestaande situatie te betrekken in het ontwerp. Als daar financiële beperkingen voor zijn zou het nuttig zijn daar een keer een gesprek over te voeren met de provincie, omdat zij bezig zijn met het rondje Waddenbaai waarbij zij een aantal beleefpunten willen accentueren.

Het feit dat de verblijfskwaliteit in ieder geval nog meer aandacht krijgt, wordt gewaardeerd. Ter verduidelijking: het gaat dus niet alleen om de beleving van het kunstwerk. Het gaat om de bredere inpassing in het landschap en de ervaring van de Waddenzee: een oproep om de omgeving te betrekken in het ontwerp en plekken te creëren waar je de natuur kunt ervaren.

De heer de Gier reageert op de opmerkingen van de ARO.

Over de ecologische inbedding: we zijn ons heel erg bewust van de noodzaak van de ecologische inbedding, juist omdat we hier in een redelijk bijzonder gebied zitten. Door een goede uitwerking zou het project ook een bestemming kunnen worden. We doen ons best om het aantal hekken te beperken en zoeken daarbij nog naar een oplossing om roofdieren te weren. We proberen het zo te doen dat je zo dicht mogelijk bij het Wad kunt komen. We willen het voor mensen onder begeleiding toegankelijk maken, als onderdeel van de landschappelijk inbedding van het project.

Conclusie, samenvatting

De ARO spreekt haar waardering uit voor de keuze om het landschap leidend te laten zijn bij het ontwerp. Op dit moment is het ontwerp nog te functioneel en technisch benaderd, waardoor de landschappelijke inpassing en de beleving van de plek in het ontwerp minder zichtbaar is.

De ARO ziet op een aantal punten nog meer mogelijkheden voor deze bijzondere plek. Dat is op het gebied van de verblijfskwaliteit en ook op het gebied van de ecologische inbedding. Daar zijn een aantal suggesties gedaan.

De ARO pleit voor uitbreiding van de projectgrens, waardoor er gekeken kan worden naar bredere context. Ook pleit zij voor het betrekken van een landschapsarchitect voor een betere inbedding in het dijklandschap. De ARO roept de gemeente op om ook echt mee te denken en mee te investeren in de aansluitingen op de recreatieve routes. Het is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van het hoogheemraadschap als opdrachtgever, maar ook van de gemeente, om te zorgen voor een aanhechting en waar nodig met een financiële ondersteuning door gemeente en provincie.

De ARO ziet het plan nog graag een keer terug voor een behandeling in de commissie.

4. Rondvraag + afsluiting

Er zijn geen punten voor de rondvraag. De volgende vergadering vindt plaats op dinsdag 26 maart 2024 vanaf 16:00 uur, op locatie in Haarlem. De voorzitter sluit de vergadering.